Bijlage HAVO

2014

tijdvak 1

maatschappijwetenschappen

Bronnenboekje

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Opgave 1 Besluitvorming rondom studiefinanciering

tekst 1

Kamer wil snel weer af van bezuinigingsmaatregel op hoger onderwijs

Goedgekeurd door de Eerste Kamer, de Tweede Kamer, en nu ook door de rechtbank. De langstudeerboete komt er. Maar met de verkiezingen (van september 2012) voor de boeg lijkt de regeling geen lang leven beschoren.

Zeker is dat studenten vanaf 1 september 3.063 euro extra betalen als zij de grens van een jaar studievertraging overschrijden tijdens hun bachelor- of masteropleiding. De rechtbank in Den Haag concludeerde gisteren dat de boete niet in strijd is met de wet. Daarmee wees ze de eis af van drie pressiegroepen van studenten – het Interstedelijk Studentenoverleg (ISO), de Landelijke Studentenvakbond (LSVb) en de Landelijke Kamer van Verenigingen (LKvV) – die een kort geding hadden aangespannen. Zij claimen dat ruim 60.000 studenten gedupeerd worden. Volgens de rechter maakt de boete toegang tot het hoger onderwijs niet onmogelijk.

Wie komend jaar langstudeerder is, moet dus betalen. Maar wie dat een jaar later is, wellicht niet meer. Want van de steun voor de maatregel van staatssecretaris Halbe Zijlstra (Onderwijs, VVD) is inmiddels weinig over in de Tweede Kamer. Een meerderheid is nu tegen. Dat bleek uit de reacties van Kamerleden die gisteren volgden op de uitspraak van de rechter. De toon: als de boete vandaag niet strandt, sneuvelt die na de verkiezingen van 12 september. (…)

PvdA, GroenLinks en SP toonden zich tegen de langstudeerboete. Inmiddels is ook de VVD om, de partij die de boete invoerde als onderdeel van een pakket bezuinigingsmaatregelen.

Wat overblijft aan steun is summier. Alleen CDA, SGP en ChristenUnie staan nog achter de maatregel. Zij vormen een minderheid in de Kamer nu, en naar alle waarschijnlijkheid ook na de verkiezingen van september.

Veel meer in trek bij de politici is een sociaal leenstelsel. Geen studiefinanciering, maar lenen bij de overheid tegen gunstige voorwaarden. VVD, PvdA, GroenLinks en D66 pleiten in hun verkiezingsprogramma's voor vervanging van de basisbeurs door zo'n stelsel. Studenten betalen dan het geleende geld na hun studie naar draagkracht terug. Op dit moment hebben de vier partijen 81 zetels in de Kamer. Die meerderheid blijft volgens de jongste peilingen na 12 september intact. (…)

naar: NRC Handelsblad, 12 juli 2012

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

tekst 2

Kabinet moet dealen voor steun in Eerste Kamer

Het kabinet-Rutte 2 moet voor elk voorstel op zoek naar steun buiten de coalitiepartijen VVD en PvdA. Alleen zo kan de nieuwe regering zich verzekeren van een meerderheid in de Eerste Kamer.
(…)
De CDA-fractie in de senaat waarschuwt het kabinet dat het in de Tweede Kamer zaken moet doen met deze partij, wil het op steun kunnen rekenen in de Eerste Kamer. “Liever een op tijd gewijzigd dan een verworpen voorstel”, zei fractievoorzitter Elco Brinkman vandaag bij de algemene politieke beschouwingen in de Eerste Kamer. (…)
Deze opstelling van de oppositiepartijen in de senaat maakt het onzeker of een aantal voorstellen uit het regeerakkoord het wel haalt in beide Kamers. (…)
Voor de vervanging van de studiebeurs door een sociaal leenstelsel zal het kabinet zaken moeten doen met de combinatie van D66 en GroenLinks, samen goed voor tien senatoren in de senaat. (…)

naar: http://fd.nl/economie-politiek/628299-1212/kabinet-moet-dealen-voor-steun-in-eerste-kamer. Geraadpleegd op 4 december 2012.

figuur 1

bron: www.tomjanssen.net

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

tekst 3

Media

Het bestaande beleid wijzigen we op een aantal punten.

• De regionale omroepen worden niet langer gefinancierd door de provincies, maar door het Rijk. Het budget wordt overgeheveld van het provinciefonds naar de mediabegroting. Door samenwerking en integratie van taken met de landelijke publieke omroep is een besparing mogelijk.

• We heroverwegen het eerder aangekondigde mediafonds[1)]. Het Stimuleringsfonds voor de Pers blijft bestaan.

• De zogenaamde 'artikel 2.42-omroepen'[2)] worden – zoals eerder besloten – ondergebracht bij omroeporganisaties. Dat maakt het schrappen van de hiermee samenhangende uitgaven mogelijk.

• De landelijke publieke omroep krijgt daarnaast een extra taakstelling[3)]. Deze kan onder meer worden gerealiseerd door de eigen inkomsten te vergroten, onnodige uitgaven aan ledenwerving te voorkomen en door de voorgenomen koppeling tussen ledenaantallen en budgetten van omroepverenigingen los te laten en te vervangen door een systeem met A- en B-licentie. Toetreding van nieuwe omroepen blijft mogelijk.

naar: Regeerakkoord p. 19, 29 oktober 2012

noot 1 Heroverwegen betekent hier dat het plan bestaat om 16 miljoen euro op dat fonds te bezuinigen. Het mediafonds verstrekt subsidies voor cultureel media-aanbod.

noot 2 Artikel 2.42-omroepen zijn de zendgemachtigden op levensbeschouwelijke grondslag zonder leden.

noot 3 Taakstelling betekent hier dat 200 miljoen euro extra bezuinigd moet worden.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

tekst 4

(…) We zien dat er nauwelijks meer sprake is van distributieschaarste. Er is volop ruimte in en op de (digitale) ether, kabel, satelliet en via glasvezel. Daartegenover staat dat er weinig programma's zijn van Nederlandse makelij. Dat komt omdat deze erg duur zijn en de Nederlandse markt klein is, zodat het altijd onzeker is of de kosten wel terugverdiend kunnen worden. Als slechts de wetten van de markt gelden, verschraalt het media-aanbod, zeker in de huidige competitieve markt.

Bovendien hebben sommige media een grote invloed op de meningsvorming van de burger. Radio en televisie komen direct de huiskamers binnen met indringende boodschappen. Een publieke omroep is de meest efficiënte manier om publieke functies in de media vorm te geven. Het kabinet heeft de overtuiging dat een moderne publieke omroep een belangrijke pijler is en blijft onder het mediabeleid.
(…)

naar: brief van staatssecretaris Dekker aan de Kamer betreffende: uitwerking regeerakkoord-Rutte II, 6 december 2012

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

tekst 5

Lekker rellen en plunderen… omdat het kán

(…) Vrijdagavond 21 september 2012 loopt een beoogd verjaardagsfeestje van een zestienjarig meisje uit Haren volledig uit de hand. (…) Aan het begin van de avond is de sfeer in Haren nog ontspannen, maar rond acht uur arriveren toeterende auto’s met jongens op de motorkap. De stemming slaat om. De Mobiele Eenheid wordt bekogeld met stenen en flessen, er vliegen dranghekken en fietsen door de lucht. (…) Tuinen worden vertrapt, auto’s vernield, schuurtjes opengebroken en winkelruiten ingegooid. Rond half elf ’s avonds wordt een Albert Heijn-filiaal aan de Kerkstraat geplunderd. (…) Pas tegen middernacht keert de rust terug. De volgende ochtend blijkt de omvang van de aangerichte schade. Die zou in de miljoenen euro’s lopen. (…)
Criminoloog Henk Ferwerda (51) is directeur van Bureau Beke en expert op het gebied van grootschalige ordeverstoringen en groepsgeweld. “Rellen komen vaker voor, maar plundertochten zoals in Haren en eerder in Rotterdam niet.” (…)

Van belang is welke sancties er na ‘Haren’ volgen. Het publiek verwacht geen taak- of leerstraffen, maar wil lik op stuk en stevige gevangenisstraffen. Justitie heeft al aangekondigd dat de kosten zoveel mogelijk op de daders zullen worden verhaald. Dat klinkt daadkrachtig, maar de bewijslast wordt ingewikkeld. (…)

naar: Gerlof Leistra, Elsevier, 29 september 2012

tekst 6

Relschoppers tot alles in staat

Volstrekt doorgedraaid waren de jongeren die zich vorige week in Haren tegen de politie keerden en aan het plunderen sloegen. (…) Het grootste deel van de relschoppers kent de sterke arm van de politie. Want hoewel onder de eerste 36 arrestanten geen kansloze jongeren zijn, omdat ze naar school gaan, stage lopen of een baan hebben, is de helft van hen al eens met de politie in aanraking geweest. In verhoren hebben de meeste verdachten laten weten dat ze gewoon zin hadden in een feestje, maar zich lieten meeslepen door de massa. (…)

De Woudenbergse psycholoog Kees Roest kreeg vorige week vrijdagavond iets mee van de ongeregeldheden toen hij in zijn auto op weg van Groningen naar zijn woonplaats bij Haren in de file terechtkwam. “Voor me reed een auto waarop

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

enkele jongens boven op het dak van de wagen een drinkgelag hielden. Levensgevaarlijk. (…) Op een bepaald moment dringt het abnormale van hun gedrag niet meer tot hen door."

naar: Reformatorisch Dagblad, 29 september 2012

tekst 7

Taakstraffen tot 80 uur voor rellen in Haren

De politierechter in Groningen heeft gisteren, op de tweede dag van de snelrechtzitting over de rellen in Haren, taakstraffen tot 80 uur opgelegd voor openlijke geweldpleging. Zeven raddraaiers moeten 40 tot 80 uur aan het werk, sommigen al over tien dagen. Het Openbaar Ministerie wil uitvoering van hun werkstraf in Haren. Officier van justitie Jan Hoekman erkende dat het in de zestien zaken tot nu toe gaat om 'meelopers'. De echte hooligans, zei hij, zijn nog niet gepakt. Inmiddels zijn 47 verdachten aangehouden, en de politie verwacht er meer. Tot nu toe legde de rechtbank twee celstraffen op, vier keer kwam het tot vrijspraak. In de overige tien zaken werden taakstraffen uitgedeeld. Verder bepaalde de rechter dat vijf agenten schadevergoedingen tot 350 euro van enkele verdachten krijgen. (…) Andere relschoppers verschijnen de komende maanden voor de rechter.

naar: NRC Handelsblad, 10 oktober 2012

tekst 8

Ivo Opstelten tegen censuur sociale media

Ivo Opstelten (VVD) voelt er niets voor om sociale media te censureren om zo rellen zoals in Haren te voorkomen. Dat zei de minister van Veiligheid en Justitie gisteren tijdens het wekelijkse vragenuurtje. "In mijn denkwereld is het toepassen van censuur moeilijk te hanteren." Onder anderen de voorzitter van de politievakbond ACP, Gerrit van de Kamp, opperde dat de politie berichten op sociale media zou moeten kunnen weghalen om problemen als in Haren te voorkomen.
Wel vindt minister Opstelten dat de rol van sociale media tegen het licht moet worden gehouden.

naar: Nederlands Dagblad, 26 september 2012

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.